

Journal of Applied Tourism Research

2022, Vol. 3, No. 1, 25-36

ISSN: 2717-8951

BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF STUDIES ON RURAL TOURISM WITH A CRITICAL PERSPECTIVE

Mahmut DEMİR¹ & Serap ARACI²

Abstract

Rural tourism is one of the most studied issues by researchers in recent years. In this study, articles on rural tourism published in journals on the Dergipark in Turkey were examined by bibliometric analysis method. Research data were collected from journals published until 30 June 2021 on the Dergipark platform. “Title”, “Scope” or “Keywords” of articles were used to collect data. A total of 152 articles, 142 in Turkish and 10 in English, related to the words “rural tourism” in Turkish or English, in accordance with the specified criteria, were reached. The data were analyzed with descriptive analysis technique within the scope of content analysis. As a result, by considering the findings, critical comments and reviews were revealed.

Keywords:

Rural tourism,
Dergipark,
Article,
Bibliometric
analysis

Article

History:

Received:
5 Jan 2022
Accepted:
28 Jun 2022

ELEŞTİREL BİR BAKIŞ AÇISIYLA KIRSAL TURİZM İLE İLGİLİ ÇALIŞMALARIN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

Özet

Kırsal turizm, son yıllarda araştırmacıların çalıştığı en popüler konulardan birisidir. Bu çalışmada Türkiye’de Dergipark üzerinde yer alan dergilerde yayınlanmış kırsal turizm konulu makaleler bibliyometrik analiz yöntemiyle incelenmiştir. Araştırma verileri 30 Haziran 2021 tarihine kadar yayınlanmış dergilerden toplanmıştır. Veri toplamak için “çalışma başlığı”, “konu kapsamı” veya “anahtar sözcükler” kullanılmıştır. Belirtilen ölçütlere uygun Türkçe “kırsal turizm” veya İngilizce “rural tourism” sözcükleri ile ilişkili 142’si Türkçe ve 10’u İngilizce olmak üzere toplam 152 makaleye ulaşılmıştır. Veriler içerik analizi kapsamında betimsel analiz tekniği ile çözümlenmiştir. Sonuçta bulgular üzerinden eleştirel bir değerlendirme yapılmıştır.

Anahtar

Kelimeler:

Kırsal turizm,
Dergipark,
Makale,
Bibliyometrik
analiz

Makale

Geçmişi:

Alınan tarih:
5 Ocak 2022
Kabul tarihi:
28 Haziran 2022

¹ ORCID: 0000-0002-5878-2717, Prof. Dr., Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, mdemir1@gmail.com

² ORCID: 0000-0003-3798-3496, Yüksek Lisans Öğrencisi, Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Bölümü, araciserap93@hotmail.com

1. Giriş

Son yıllarda insanların kalabalık şehirlerdeki karmaşa ve gürültüden, yoğun çalışma yaşamının baskısından, ekonomik, sosyal ve demografik durumlarından ya da doğayla baş başa kalma isteği ve düşüncesinden dolayı klasik tatil ve seyahat anlayışından uzaklaşarak farklı arayışlar içine girdiği görülmektedir. Grup ya da bireysel olarak farklı turizm faaliyetlerine yönelmek, insanların bir bakıma daha sakin ve huzurlu bir tatil arayışında ya da yeni deneyimler kazanmak, kendini gerçekleştirmek veya yeni şeyler öğrenmeye ihtiyacı olduğunu göstermektedir. Özellikle henüz keşfedilmemiş, doğal yapısı bozulmamış, çevresel ve kültürel özelliklerini kaybetmemiş yerlerin daha çekici hale geldiği yerlerde gerçekleştirilen farklı turizm türlerinden birisi de kırsal turizmdir.

Kırsal turizm farklı formlarda gerçekleştirilen doğa temelli bir turizm çeşididir (Demir vd., 2017, s:27). Bu konuda yapılan araştırmalar kırsal turizmin farklı içerik, uygulama ve hizmetlerde gerçekleştirildiğini gösterirken (Aikaterini, Ioannis ve Thanasis, 2001; Demir vd., 2017; Kline, vd., 2007; Smith ve Long, 2000), belirli bir çerçevesinin ve sınırlarının oluşturulmadığını da ortaya koymaktadır. Diğer yandan, uygulamadaki kırsal turizm türlerinin de faaliyet alanları, sunulan hizmetler, tesis özellikleri vb. durumları nedeniyle oldukça fazla ve hatta karmaşık olduğu bir gerçektir.

Bu çalışma, kırsal turizm üzerine yapılmış akademik ve bilimsel çalışmaların incelemesini içermektedir. Bu çerçevede, kırsal turizm olarak değerlendirilen çalışmalar bibliyometrik analiz yöntemiyle değerlendirilmiş, konunun içeriği, yönetimi ve kullanılan kırsal turizm kavramları ortaya çıkarılmıştır. Birbirinden farklı kavramların aynı kapsamda kullanılması söz konusu olduğu gibi; aynı kavramın farklı kapsamda da kullanılması böyle bir çalışmayı zorunlu kılmıştır.

2. Literatür

Günümüzde kitle turizminin yanı sıra birçok farklı alanda birbirinden farklı turizm çeşidi gerçekleştirilmekte olup, kırsal turizm de bunlardan birisidir (Soykan, 1999, s:67). Kırsal turizm, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde mevcut turizm türlerinin de bir alternatifi veya bütünleştiricisi olarak her geçen gün önemi artan, doğal kaynaklara dayalı ve kırsal yerleşimlerle iç içe olan bir turizm türünü ifade etmektedir (Soykan, 2003, s:1). Kırsal turizmi daha iyi anlayabilmek için tanımlanması gereken en önemli kavramlardan birisi de “kırsal alan” kavramıdır. Şerefoğlu (2009, s:10), kırsal alan kavramını “*kent olarak tanımladığımız yerleşim alanlarının dışında kalan, tarımla ilgili etkinliklerin yapıldığı alanları da içeren köy, mezra kom vb. isimlerle anılan insan yerleşimlerinin var olduğu alan*” şeklinde tanımlarken belirli özelliklere sahip olması gerektiğini de vurgulamaktadır. Kırsal turizmde temel amaç, insanların köy evi, çiftlik evi veya dağ evi gibi yerlerde konaklayarak, kırsal kültürle tanışmalarını ve kırsal kültürle iç içe bir tatil yapmalarını sağlamaktır (Soykan, 2003, s:2).

Kırsal turizm, özellikle kırsal alanların doğal ve kültürel özellikleriyle, aşırı stres, baskı ve zorlukların bulunduğu büyük şehirlerde yaşayan insanlar için kırsal yaşamı çekici kılmakta ve bu insanların stresten uzak tatil gereksinimlerine cevap verebilmektedir (Aydın, 2012, s:40). Potansiyel turist bakımından oldukça önemli olan kırsal turizm, aynı zamanda ülkelerin politikalarında yer alan, doğal ve sosyo-kültürel mirasın korunmasında ve içerisinde barındırdığı kırsal alan aktiviteleriyle yöresel kalkınmaya destek vererek bölge halkının kalkınmasına sağladığı katkılar bakımından da oldukça önemlidir (Deveci, Türkmen ve Avcıkurt, 2013, s:30). Kırsal turizm bugün, yöresel ürün festivalleri, bölgesel etkinlikler, tarımsal eğitim faaliyetlerinin yanı sıra kırsal mekânlar, kırsal macera turları, eko turizm turları, doğa temelli geziler, ülkenin kırsal bölgeleri ve kırsal tatil köylerinde kırsal yöreye özgü tarzda konaklama imkânı sunan ve

çiftlik tatili gibi ürün bileşenleri içerecek şekilde bölümlenmiş durumdadır (Ekiztepe, 2020, s:57).

Kitle turizminin alternatifi olarak gelişen alternatif turizm çeşitleri, kırsal turizm, sürdürülebilir turizm, eko turizm, yumuşak turizm, doğa turizmi gibi birçok kavram kalabalığı içinde kalmıştır (Çimen ve Abacı, 2012, s:1). “Kırsal” kelimesi anlam bakımından doğrudan “kırsal alanlar” algısı yarattığı için kırsal turizm temelde ağırlıklı olarak, çiftlik turizmi, tarım turizmi, yeşil turizm, gibi turizm türlerini kapsamaktadır (Demircioğlu, 1993; Soykan, 2003). Çimen ve Abacı (2012, s:2) çalışmasında kırsal turizm türlerini spor ve merak içerikli olarak ele almış olup ayrıca beceri gerektiren-beceri gerektirmeyen ve bireysel katılım-grup katılımı şeklinde alt gruplara ayırmıştır.

Kırsal turizm kapsamında en çok botanik turizmi, tarım turizmi, agro-turizm, eko turizm, çiftlik turizmi, yayla turizmi vb. kavramların kullanıldığı görülmektedir (Bilici ve Işık, 2018; Demircan, Öz, Stephenson ve Karahan, 2006; Dilaver, 2017; Doğanay, 2011; Genç, Şengel ve Işkın, 2017; Pezikoğlu, 2012; Savgın ve Zengin, 2019; Sekban, Bekar ve Acar, 2018; Selvi ve Demirer, 2012; Sezer, 2015; Türkben, Gül ve Uzar, 2012). Botanik turizmi, flora turizmi olarak da bilinen bu turizm çeşidi, biyoçeşitliliğe artan ilgi nedeniyle eko turizmin bir tamamlayıcısı olarak ortaya çıkmıştır (Genç, Şengel ve Işkın, 2017, s:247). Sürdürülebilir bir turizm yaklaşımı olan botanik turizmi bitki kaynaklarının korunmasını, bilinirliğinin artmasını ve sürdürülebilir kullanımını öngörmektedir. Özel ilgi turizmi kapsamında değerlendirilen botanik turizmi, doğa temelli ve çevre korunmasına dayalı olması dolayısıyla eko turizm, yeşil turizm ve doğa turizmi de bu turizm türünü kapsamaktadır (Dilaver, 2017, s:558). Son yıllarda kırsal alanlara yönelik gelişim gösteren en önemli turizm türlerinden birisi de kırsal turizmin bir alt kolu olan tarım turizmidir (Türkben, Gül ve Uzar, 2012, s:47).

Çiftlik turizmi, genellikle tarım turizmi ile aynı anlama geldiği düşünülen ve temel olarak tarımla ilgili birçok alanda ek gelir arayışlarının sonucu olarak ortaya çıkan çiftlik turizmi kavramı kısaca “*turistik amaçlarla çiftliklere yapılan ziyaretler*” şeklinde tanımlanmakta ve tarım turizmi ile çiftlik turizmini ayıran ince çizgi ise tarım turizmi faaliyetlerinin çiftliklerde gerçekleştirilmesine gerek olmamasıdır (Savgın ve Zengin, 2019, s:498). Çiftlik turizminin temelinde tarım, hayvancılık, ormancılık, balıkçılık vb. gibi aktiviteler zorunlu olarak mevcut olma durumundadır (Selvi ve Demirer, 2012, s:188). Türkiye turizm bakımından oldukça önemli doğal kaynaklara ve çiftlik faaliyetlerinin gerçekleştirilebilmesi için elverişli olanaklara sahip bir ülke olduğu için farklı bölgelerinde ekolojik çiftlikler kurulmuş ve kurulmaya devam etmektedir. En göz önünde olan proje ise Buğday Derneği tarafından oluşturulan TaTuTa (Tarım-Turizm-Takas) Çiftlikleri projesi olup temel amacı, kurulan ekolojik çiftliklerde tarım ile geçinen çiftçi ailelerine maddi, gönüllü iş gücü ve bilgi desteği sağlayarak ekolojik tarımı teşvik etmektir (Şekerli, 2018, s:2). Yayla turizmi, ülkemizde alternatif turizm faaliyetlerinden birini oluşturan yayla turizminin gerçekleştirildiği kırsal alanlar, doğası bakımından ekolojik zenginliğin yanında folklorik zenginliğe de sahip alanlar kırsal turizm kapsamında da değerlendirilmektedir.

Kırsal turizm ile ilgili çalışmaların farklı konulara odaklanması aynı zamanda önemli eleştirilere de neden olmaktadır. Öyle ki, sualtı dalış turizmi, bisiklet turizmi, akarsu turizmi, yamaç paraşütü turizmi (Çimen ve Abacı, 2012, s:2) gibi turizm türlerini de bu kapsamda değerlendirmek, bazı araştırmalarda kırsal turizmin amaç ve kapsamından uzaklaşıldığını da ortaya koymaktadır. Kırsal alanlarda gerçekleştirilen bisiklet turizminin (Sağlık, Sağlık ve Kelkit, 2014, s:84) kırsal turizmle nasıl ilişkilendirildiği bilinmezken av turizmi (Ulusoy, 2016, s:53), yamaç paraşütü turizmi (Dağdeviren, Saral, Coşkun ve Yılmaz, 2021, s:889) ve akarsu turizminin kırsal alanlarda gerçekleştirilmesi (Çelik, 2018, s:203) kırsal turizmin ana temasından uzak olduğunu göstermektedir. Bazı etkinliklerin kırsal alanlarda gerçekleştiriliyor olması, bunun bir kırsal turizm faaliyeti olduğunu göstermez.

Kırsal turizmdeki anlam, içerik ve hizmet karmaşası yalnızca farklı turizm türlerini konumlandırma ile sınırlı değildir. Coğrafi ya da mevsimsel özellikler itibariyle de kırsal turizme farklı yaklaşımlar olduğu görülmektedir. Örneğin kayak merkezlerinde kış mevsiminde kayak turizmi, kış sporları turizmi vb kavramlar, yaz dönemlerinde futbol takımlarının kamp yeri olarak kullanılması nedeniyle spor turizmi (Demir ve Demir, 2004; 2013) olarak ön plana çıkarken bazı çalışmalar bu bölgelerin rakım, iklim, kırsal vb. özellikleri nedeniyle buradaki turizm faaliyetlerinin kırsal turizm kapsamında değerlendirilebileceğini öne sürmektedir (Emekli, 2015, s:11).

Kırsal turizm kapsamında kullanılan bazı alternatif kavramların yeterince araştırılmadan kullanıldığına ilişkin çalışmalar da mevcuttur. Farklı çalışma alanlarındaki araştırmacıların konuya ilişkin yaklaşımları da kırsal turizm kavramı karmaşasına neden olabilmektedir. Turizm alanındaki araştırmacıların ürün ve hizmet içeriği, coğrafya ve mimarlık alanındaki araştırmacıların bölgesel veya mekânsal planlama, spor bilimi alanındaki araştırmacıların sportif ve rekreatif faaliyetler, ziraat alanındaki araştırmacıların tarımsal üretim ve bitkisel farklılık, sağlık alanındaki araştırmacılar doğal ürün ve sağlıklı yaşam gibi kendi alanlarına odaklanarak kırsal turizm çalışmalarına farklı yaklaşım göstermektedir.

3. Yöntem

Çalışma bibliyometrik analiz yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Bibliyometri, belirli bir alanda belirli bir dönemde, bölgede ve konuda kişiler ya da kurumlar tarafından üretilmiş yayınların ve bu yayınlar arasındaki ilişkilerin sayısal olarak analizi (ULAKBİM, 2021) olarak ifade edilmektedir. Bibliyometrik analiz, büyük miktarda verinin, akademik literatüre makro bir genel bakış sunmayı mümkün kılan bir teknik (Van Nunen, Li, Reniers & Ponnet, 2018, s:248) olarak yazarlar tarafından sınıflandırılabilir bir araştırma alanının genel bir resmini sunar (Merigó & Yang, 2017, s:37).

3.1. Veri Toplama

Araştırma verileri Dergipark üzerinde (<https://dergipark.org.tr/tr/>) kayıtlı bulunan dergilerde 30 Haziran 2021 tarihine kadar “kırsal turizm” konusunda yayınlanmış makalelerden toplanmıştır. Veri toplamak için çalışma başlığı, kapsamı veya anahtar sözcükleri üzerinden arama yapılmıştır. Belirtilen ölçütlere uygun Türkçe “kırsal turizm” veya İngilizce “rural tourism” sözcükleri ile ilişkili 142’si Türkçe ve 10’u İngilizce olmak üzere toplam 152 makaleye ulaşılmıştır.

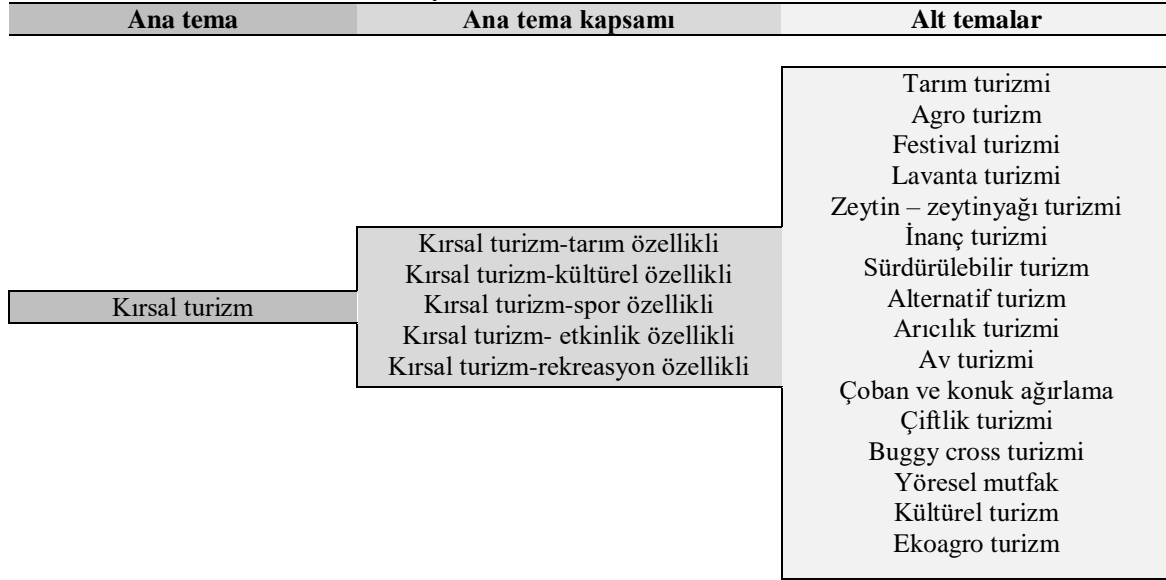
3.2. Veri Analizi

Veriler içerik analizi kapsamında betimsel analiz tekniği ile çözümlenmiştir. Veriler öncelikle temalar bazında değerlendirilmiş ve sonrasında tablolar yardımıyla frekans dağılımı yapılmıştır. Kırsal turizm kapsamında ulaşılan turizm türleri olarak ifade edilen sözcüklerin özgünlüğüne sadık kalınarak olduğu gibi tematik gruplarda yer verilmiştir.

4. Bulgular

Araştırmada belirlenen ana tema “kırsal turizm” kavramıdır. Bu kavram kapsamında yayınlanan makalelerde alt temaları oluşturan sözcüklerin ana tema ile ilişkili olmasına dikkat edilmiştir. Şekil 1’de görüldüğü gibi kırsal turizm örneklerinin içeriğine göre farklılaşması ve buna göre alt temaların oluşması söz konusudur.

Şekil 1. Kırsal Turizm Teması

Tablo 1. Kırsal Turizm Kapsamında Yayınlanan Makalelerin Kullanılan Kavrama Göre Dağılımı (Başlık ve Anahtar Sözcükler)

Kırsal turizm kavramlarına göre dağılım	Sayı	Yüzde
Kırsal turizm	112	74
Tarım turizmi	10	6,5
Agro turizm	9	5,9
Festival turizmi	4	2,6
Lavanta turizmi	2	1,3
Zeytin – zeytinyağı turizmi	2	1,3
İnanç turizmi	2	1,3
Sürdürülebilir turizm	2	1,3
Alternatif turizm	1	0,6
Arıcılık turizmi	1	0,6
Av turizmi	1	0,6
Çoban ve konuk ağırlama	1	0,6
Çiftlik turizmi	1	0,6
Buggy cross turizmi	1	0,6
Yöresel mutfak	1	0,6
Kültür turizmi	1	0,6
Eko-agro turizm	1	0,6
Toplam	152	100

Kırsal turizm kapsamında yayınlanan makalelerin başlık ve anahtar sözcükleri baz alınarak kullanılan kavrama göre dağılımı Tablo 1’de yer almaktadır. İncelenen toplam 152 makalenin %74’ü hem başlık hem de anahtar sözcük itibarıyla kırsal turizm kavramını kullanmıştır. Diğer 40 makalenin başlığında kırsal turizm kavramı kullanılmasına rağmen anahtar sözcükleri tarım turizmi, agro turizm, çiftlik turizmi, lavanta turizmi, eko-agro turizm, zeytin – zeytinyağı turizmi gibi kavramları kullanırken bazı çalışmalar festival turizmi, inanç turizmi, buggy cross turizmi, kültürel turizm kavramlarıyla ilişkilendirilmiştir.

Tablo 2. Kırsal Turizm Konusundaki Makalelerin Belirli Özellikleri

Değişkenler	Özellikler	Sayı	Yüzde
Yayın dili	Türkçe	142	93,5
	İngilizce	10	6,5
	Toplam	152	100
Yıllara göre dağılımı	2020 ve sonrası	22	14,5
	2015-2019	76	50
	2010-2014	45	29,5
	2005-2009	6	4
	2001-2004	0	0
	2000 ve öncesi	3	2
	Toplam	152	100
Makale türüne göre dağılımı	Araştırma makalesi	93	61
	Derleme makale	59	49
	Toplam	152	100
Dergilere göre dağılımı	Turizm dergisi	34	22,5
	Diğer	118	77,5
	Toplam	152	100
Çalışmanın uygulama alanı/bölgesine göre dağılımı	Şehir	45	29,5
	Belde/Köy	82	54,2
	Dağlık alan/yayla/ova	12	7,7
	Uluslararası	6	3,8
	İnternet (içerik analizi)	7	4,8
	Toplam	152	100

Kırsal turizm konusunda yayınlanan makalelerin %93,5'i Türkçe ve %65'i İngilizce yayınlanmıştır. Bunlardan 93'ü araştırma makalesi, 59'u ise derleme türünde olup yaklaşık %65'i 2015 yılından sonra yayınlanmıştır. Makalelerin yayınlandığı dergilerin yalnızca %22,5'i turizm alanında olup %77,5'i ise turizm dışındaki dergilerden oluşmaktadır. Gerek araştırma gerekse derleme makaleler uygulama alanı/bölgesine dağılımları incelendiğinde yaklaşık %83'ünün şehir, belde ve köy odaklı olduğu görülmektedir. Bunlardan altısı uluslararası düzeyde bir bölgeyi inceleme konusu olarak belirlerken yedisinin internet üzerinden içerik analizi şeklinde incelendiği anlaşılmaktadır.

Makalelerin yayınladığı turizm alanı dışındaki dergilerin oldukça farklı alan ve kapsamda olması nedeniyle "diğer" başlığı altında toplanmıştır. Bu dergilerin çoğunluğu farklı üniversitelerde Sosyal Bilimler Enstitüsü dergileri, Fen Bilimleri Enstitüsü dergileri, Eğitim Bilimleri Enstitüsü dergileri, Lisansüstü Eğitim dergileri, Fen-Edebiyat Fakülteleri dergileri, İİBF dergileri, Ziraat Fakültesi dergileri, Orman Fakültesi dergileri gibi akademik birimlerin bünyesinde yayınlanmaktadır. Ayrıca İşletme, İktisat, Coğrafya, Sosyoloji, Kamu Yönetimi vb alanlardaki sosyal bilimler ya da Sağlık, Mühendislik, Ziraat gibi bağımsız fen bilimleri, hatta genel kapsamlı dergiler olmak üzere oldukça geniş bir yelpazededir.

Tablo 3. Kırsal Turizm Konusundaki Makalelerin Kavramsal Özellikleri

Değişkenler	Özellikler	Sayı	Yüzde
Kırsal turizme ilişkin bir kavramsal çerçeve çizilen makalelerin dağılımı	Doğrudan kırsal turizme özgü kavramsal çerçeveye sahip	125	82,2
	Kırsal turizmin diğer formlarına özgü kavramsal çerçeveye sahip	27	17,8
	Toplam	152	100
Kırsal turizme özgü bir uygulama modeli ya da önerisi sunan makalelerin dağılımı	Var	115	75,6
	Yok	37	24,4
	Toplam	152	100
Kırsal turizme özgü bir uygulama modeli ya da önerisi sunan makalelerin konu dağılımı	Kırsal bölge kalkınmasında turizm potansiyelinin değerlendirilmesi	82	53,9
	Gastronomi turizmi (yerel yiyecekler)	14	9,5
	Kültürel değer	12	7,8
	Yerel halkın tutumu	12	7,8
	Tarım ve agro turizm faaliyetleri	11	7
	Turist tutumu	5	3,4
	Turistik ürün	4	2,6
	Köy evlerinin konaklama amaçlı kullanımı	3	1,7
	Çiftçilerin tutumu	3	1,7
	Coğrafi işaret (markalaşma)	3	1,7
	Arıcılık	1	0,8
	Eko-agro Turizm	1	0,8
	Ekosistem hizmetleri modeli	1	0,8
	Toplam	152	100

Kırsal turizm konusunda yayınlanan makalelerin kavramsal özelliklerine ilişkin bulgular tablo 3’de sunulmuştur. Doğrudan kırsal turizme ilişkin bir kavramsal çerçeve çizilen makalelerin oranı %82,2 iken kırsal turizmin diğer formlarına özgü kavramsal çerçeveye sahip makalelerin oranı %17,8’dir. Bu makalelerin %75,6’sında bir uygulama modeli ya da önerisi yer alırken %24,4’ünde ise bulunmamaktadır. Kırsal turizme özgü bir uygulama modeli ya da önerisi sunan makalelerin konu dağılımı incelendiğinde en fazla (82 makale) “kırsal bölge kalkınmasında turizm potansiyelinin değerlendirilmesi” konusunda çalışma yapıldığı görülmektedir. İkinci sırada “gastronomi turizmi (yerel yiyecekler)”, üçüncü sırada “kültürel değer” ile “yerel halkın tutumu” konularının incelendiği görülmektedir.

5. Sonuç ve Değerlendirme

Bu çalışma Dergipark üzerindeki dergilerde yayınlanan kırsal turizm konusunda yapılmış çalışmalarını eleştirel bir bakış açısıyla incelemiştir. Bu nedenle herhangi bir makaleye yönelik değerlendirme yapılmamış olup, aksine tüm makaleler üzerinden yapılan incelemelerden elde edilen bulgulara göre sonuçlar ortaya çıkarılmıştır. Kırsal turizm pek çok farklı disiplinden araştırmacıların ilgisini çeken bir konudur. Bu nedenle araştırmacıların konuya yaklaşımı çalıştığı disiplinin özelliğine göre farklılık gösterebilmektedir. Bu farklılıkların olması doğaldır. Ancak bazı çalışmalarda ulaşılan bulguların kırsal turizm ile ilişkilendirilmesinin yeterli dayanağının olduğu söylenemez. Örneğin kırsal alanda gerçekleştirilen futbol takımlarının kamp çalışmalarını, nehir, ırmak gibi sulara gerçekleştirilen rafting turizmini, şehirden uzak ve kırsal bölgelerdeki antik yerleşim yerlerine yönelik ziyaretleri kırsal turizm olarak değerlendirmek doğru olmayacaktır.

Kırsal turizm yoğunluk ve bölgeye göre değişebilen farklı özelliklere sahip ayrı bir faaliyet (Lane, 1994) olarak değerlendirilmesine rağmen bazı araştırmacılar yalnızca geçtiği faaliyetin bölgeyi dikkate alarak kapsamını göz ardı etmektedir. Oysa kırsal turizm kavramının oluşmasında en önemli unsurlardan birisi de kurum ve işletmelerin sunduğu ve bireylerin

yararlandığı hizmetlerin kapsamı, türü, çeşitliliği, doğaya uygunluğu gibi özelliklere sahip olmasıdır. Öyle ki, kırsal turizmin, deniz-kum-güneş turizmi, şehir turizm vb. klasik turizmden farklı özellikleriyle kendi başına bir çalışma konusu olmuştur (Gartner, 2004, s:151). Çünkü kırsal turizmde temel unsur yerel özellikleri kullanmaktır.

Kırsal alanlarda turizmin etkisini çok yönlü değerlendirmek için operasyonel bir araç olarak kullanılacaksa, kırsal turizmin geleneksel turizm kavram ve görüşlerini de dikkate alarak faaliyetleri yeniden canlandırabileceği ve sürdürülebilir kırsal kalkınmaya yeni bir boyut kazandırabileceği düşünülebilir (Clark & Chabrel, 2007, s:371). Ancak kırsal turizmin amacından uzaklaşarak farklı faaliyetlerle birleştirilmesi, özgünlüğün ve temel kırsal değerlerin yozlaşmasına da neden olabilir. Bazı çalışmalarda incelenen konuların- örneğin festival ya da inanç turizmi- katılımcılarda farklı algı yaratması ya da deneyimlenen ikincil faaliyetin etkisinin öne çıkması kırsal turizm temasından uzaklaşıldığının bir göstergesi olarak ortaya çıkmaktadır.

Araştırma bulgularında karşılaşılan bir çalışmada olduğu gibi şehir merkezindeki yöresel mutfak günlerine ilişkin faaliyetlerin kırsal turizm kapsamında incelenmiş olması kadar bu çalışmanın hakem sürecinden geçerek yayınlanmış olması da ilginçtir. Her ne kadar yöresel mutfak günleri kapsamında sunulan yiyeceklerin önemli bir kısmı kırsal bölgelerde yetiştirilmiş olsa da faaliyetin gerek kapsam gerekse bölgesel açıdan kırsal turizm kapsamında değerlendirilmesi mümkün olmayacaktır. Zira bu ürünlerin üretildiği bölgede ya da alanda tüketilmesi kırsal turizm mantığına ve kapsamına daha uygun olacaktır. Hatta ürünlerin tek başına tüketilmesi de yeterli değildir. Çünkü kırsal turizm faaliyetleri yalnızca yöresel ürünler ve onların sunulmasından teşkil etmemektedir.

Kırsal kalkınma stratejisinin bir parçası olarak teşvik edilen kırsal turizm çeşitli kültürel, sosyal, çevresel ve ekonomik kaynakları içerir ve bunların kullanımını gerektirir (Cawley & Gillmor, 2008, s:316). Kırsal turizm aynı zamanda önemli bir girişimcilik örneği olarak kırsal bölgelerin kalkınmasında önemli rol oynar (Wilson, Fesenmaier, Fesenmaier & Van Es, 2001, s:136). Burada temel amaç, kırsal bölgenin çeşitli kaynaklarını kullanarak ekonomik değer yaratmaktır. Bu kapsamda belirli bir model önerisi ya da uygulama örneği kırsal turizm ile ilgili çalışmaları daha özgün hale getirebilmektedir. İncelenen makalelerin önemli bir kısmında böyle bir özgünlüğün olmaması sadece kavramsal çalışmalara odaklanılmış olmasından kaynaklanmaktadır.

Kırsal turizm ile ilgili çalışmaların önemli bir kısmı tarım turizmi, agro turizm, lavanta turizmi, zeytin – zeytinyağı turizmi, çiftlik turizmi, eko-agro turizm gibi içeriklere sahip olmasına rağmen turizm-tarım ilişkisini turistlere tarım ürünleri satışı bağlamında incelemiştir. Oysa kırsal turizm işletmeleri, alternatif olarak, tarımı da destekleyecek şekilde, kırsal alanlarda geliştirilmiştir (Fleischer & Tchetchik, 2005, s:493). Ancak hiçbir zaman kırsal alanlarda tarımın yerini alacak şekilde bir kırsal turizmden bahsedilemez. Zira bu durum kırsal turizmin doğasına aykırı bir durumu ortaya çıkaracaktır. Dolayısıyla turizm-tarım etkileşimi olmadan kırsal turizm olgusundan bahsetmek eksik kalacaktır.

Bu çalışmada incelenen kırsal turizm makaleleri Türkiye adresli dergilerde yayınlanan çalışmalardan oluşmaktadır. Çalışmaların çoğunun benzer konulara odaklandığı görülmekte ve kırsal kalkınma kapsamında turizmin etkisine yönelik model veya uygulama önerisinin yetersiz olduğu anlaşılmaktadır. Mevcut model veya uygulama önerisine sahip çalışmaların birbirini tekrar etmesi, araştırmacıların derinlemesine alan araştırmasına odaklanmadığının bir göstergesi olabilir. Bu konuda bir başka eleştiri ise, turizm bilim alanındaki araştırmacıların kırsal turizm konusuna ağırlıklı olarak turizm boyutuyla, diğer bilim alanlarındaki araştırmacıların ise turizmi sığ bir şekilde ele alarak kendi bilimsel çalışma alanlarına odaklanmasıdır. Bu nedenle kırsal turizm konulu çalışmaların yüzeysel incelendiği belirtilebilir. Turizm alanı dışında oldukça farklı kapsamdaki dergilerde yayınlanan makalelerin büyük çoğunluğunun “turizm” kavramından uzak bir yaklaşımda olduğu görülmektedir. Bunun

temelindeki önemli sorun, ilgili dergilerin editör ve hakem kurullarının genellikle ve doğal olarak o alandaki akademisyenlerden oluşması ve turizmi de kapsayacak şekilde bir değerlendirme yapılamamasıdır.

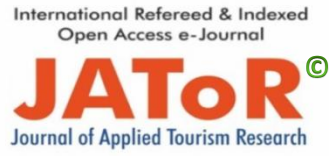
Sonuç olarak, kırsal turizm disiplinlerarası yaklaşımlarla farklı bakış açılarından değerlendirilerek kapsamlı bir şekilde çalışılması gereken önemli bir konudur. Hem literatüre hem de uygulamaya katkısı açısından daha somut model ve uygulama örnekleri sunacak çalışmaların yapılması oldukça önemlidir. Ayrıca kırsal turizm alanında yapılacak çalışmaların kapsamı, yeri, faaliyet türü vb. açıdan değerlendirildiğinde bir çerçevesinin çizilmesi gerekir. Zira kırsal alandaki her ekonomik ve sosyal faaliyetin turizm olarak değerlendirilemeyeceği ne kadar açıksa, her turizm faaliyetinin de kırsal alanda yapıyor olması “kırsal turizm” olarak görülemez.

Kaynakça

- Aikaterini, G., Ioannis, S., ve Thanasis, K. (2001). Is Agrotourism ‘Agro’or ‘Tourism’? Evidence From Agrotourist Holdings In Lesvos, Greece. *Anatolia*, 12(1), 6-22.
- Aydın, O. (2012). Ab'de Kırsal Turizmde İlk 5 Ülke Ve Türkiye'de Kırsal Turizm. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2012(2), 39-46.
- Cawley, M., ve Gillmor, D. A. (2008). Integrated rural tourism: Concepts and Practice. *Annals of Tourism Research*, 35(2), 316-337.
- Clark, G., ve Chabrel, M. (2007). Measuring İntegrated Rural Tourism. *Tourism Geographies*, 9(4), 371-386.
- Çelik, S. (2018). Alternatif Turizm. *Journal of International Social Research*, 11(56), 193-204.
- Çimen, H., ve Abacı, Z. T. (2012). Tercih Edilen Kırsal Turizm Çeşitleri: Ardahan Meslek Yüksekokulu Örneği. *International Journal of Social and Economic Sciences*, 2(2), 1-4.
- Dağdeviren, A., Saral, C., Coşkun, N., & Yılmaz, Z. (2021). Bayramören İlçesinde Yamaç Paraşütü Turizmi. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 881-892.
- Demir, M. ve Demir, Ş.Ş. (2004). Turistik Ürün Çeşitlendirmesi Kapsamında Futbol Turizmi. *Antalya Bölgesinde Bir Araştırma*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6(1), 94-116.
- Demir, Ş. Ş., ve Demir, M. (2013). Futbol ve Turizm: Futbol Takımlarının Kamp Yeri Seçiminin Alternatif Turizm Kapsamında Değerlendirilmesi. *EKEV Akademi Dergisi*, 17(56), 361-374.
- Demir, M., Demir, Ş. Ş., Davras, G. M., Bulgan, G., ve Davras, Ö. (2017). Genel turizm: kavramlar ve farklı boyutlarıyla değerlendirme. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Demircan, N., Öz, I., Stephenson, R., ve Karahan, F. (2006). Eko-turizm ve Botanik Turizmi: Türkiye'nin Sukkulent Bitki Çeşitliliğinin Turizm Potansiyeli. GAP V. Mühendislik Kongresi. Şanlıurfa, 26-28.

- Demircioğlu, G. (1993). Kırsal Turizm Nedir?. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(5), 8-10.
- Deveci, B., Türkmen, S., ve Avcıkurt, C. (2013). Kırsal Turizm ile Gastronomi Turizmi İlişkisi: Bigadiç Örneği. *International Journal of Social and Economic Sciences*, 3(2), 29-34.
- Dilaver, Z. (2017). Ankara'nın Botanik Turizmi Potansiyeli. In *International West Asia Congress Of Tourism (Iwact'17) The Book Of Full-Text (P. 556)*.
- Doğanay, S. (2011). Doğu Karadeniz'de Yayla Turizmi Merkezlerine Yeni Bir Örneğ: Taşköprü Yaylası. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 16(26), 223-240.
- Ekiztepe, A. B. (2020). Kırsal Yoksulluğun Azaltılmasında Kırsal Turizmin Yeri ve Önemi: Aşağı Büyük Menderes Havzası Örneği Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi.
- Emekli, G. (2015). Dağlar, Dağcılık ve Turizm. *Coğrafyada Yeni Yaklaşımlar*, 205-217.
- Fleischer, A., ve Tchetchik, A. (2005). Does Rural Tourism Benefit From Agriculture?. *Tourism Management*, 26(4), 493-501.
- Gartner, W. C. (2004). Rural Tourism Development in The USA. *International Journal of Tourism Research*, 6(3), 151-164.
- Genç, Ö. G. K., şengel, A. G. Ü., ve Işkın, M. (2017). Abant Tabiat Parkı'nın Eko-turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi. *Tourism Research*.
- Kline, C., Cardenas, D., Leung, Y. F., ve Sanders, S. (2007). Sustainable Farm Tourism: Understanding and Managing Environmental İmpacts of Visitor Activities. *Journal of Extension*, 45(2), 1-4.
- Lane, B. (1994). What is Rural Tourism?. *Journal of Sustainable Tourism*, 2(1-2), 7-21.
- Merigó, J. M., ve Yang, J. B. (2017). A Bibliometric Analysis of Operations Research and Management Science. *Omega*, 73, 37-48.
- Pezikoğlu, F. (2012). Sürdürülebilir Tarım ve Kırsal Kalkınma Kavramı İçinde Tarım-Turizm-Kırsal Alan İlişkisi ve Sonuçları. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2012(1), 83-92.
- Sağlık, A., Sağlık, E., ve Kelkit, A. (2014). Bisiklet Turizmi Açısından Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı'nın İncelenmesi. *International Journal of Social and Economic Sciences*, 4(1), 84-90.
- Savgın, E. C., ve Zengin, B. (2019). Çiftlik Turizmi Faaliyetlerinin Geleneksel Mutfak Kültürü Sürdürülebilirliği Açısından Değerlendirilmesi. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 7(1), 484-504.
- Sekban, D. Ü. G., Bekar, M., ve Acar, C. (2016). Trabzon İlinin Yayla Turizmi Potansiyelinin Değerlendirilmesi ve Farkındalık Yönünden İncelenmesi. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 3(1), 349-361.
- Selvi, M., ve Demirer, D. (2012). Ekolojik Tatil Çiftliklerinin Tatuta Projesi Deneyimine İlişkin Örneğ Olay İncelemesi. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 23(2), 187-202.

- Sezer, İ. (2015). Doğu Karadeniz'de Gelişme Potansiyeli Yüksek Bir Yayla Turizm Merkezi: Kulakkaya Yaylası. *Eastern Geographical Review*, 20(34).
- Soykan, F. (1999). Doğal Çevre Ve Kırsal Kültürle Bütünleşen Bir Turizm Türü: Kırsal Turizm. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 67-75.
- Soykan, F. (2003). Kırsal Turizm ve Türkiye Turizmi İçin Önemi. *Ege Coğrafya Dergisi*, 12(1), 1-11.
- Şekerli, S. (2018). Tarım Turizmi (TaTuTa) Projesi Kapsamında Faaliyet Gösteren Ekolojik Çiftliklerde Bir Araştırma: İzmir İli Örneği, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Şerefoğlu, C. (2009). Kalkınmada Kırsal Turizmin Rolü- 2007-2013 Yılları Arasında Ülkemizde Uygulanacak Olan İpard Kırsal Kalkınma Programındaki Yeri, Önemi Ve Beklenen Gelişmeler. Ankara Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi Başkanlığı. Uzmanlık Tezi.
- Türkben, C., Gül, F., ve Uzar, Y. (2012). Türkiye'de Bağcılığın Tarım Turizmi (Agro-Turizm) İçinde Yeri ve Önemi. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2012(2), 47-50.
- ULAKBİM (2021). Bibliyometri nedir? <https://cabim.ulakbim.gov.tr/bibliyometrik-analiz/bibliyometrik-analiz-sikca-sorulan-sorular/> (Erişim Tarihi: 6.11.2021).
- Ulusoy, H. (2016). Muğla İli Av Turizminin İlin Ekonomisi ve Kırsal Kalkınması Üzerindeki Etkisinin İrdelenmesi. *International Journal of Social And Economic Sciences*, 6(2), 52-57.
- Van Nunen, K., Li, J., Reniers, G., ve Ponnet, K. (2018). Bibliometric Analysis of Safety Culture Research. *Safety Science*, 108, 248-258.
- Wilson, S., Fesenmaier, D. R., Fesenmaier, J., ve Van Es, J. C. (2001). Factors For Success in Rural Tourism Development. *Journal of Travel Research*, 40(2), 132-138.

© Copyright of Journal of Applied Tourism Research is the property of University of Applied Sciences Tourism Faculty and its content may not be copied or e-mailed to multiple sites or posted to a listserv without the copyright holder's express written permission. However, users may print, download, or email articles for individual use.